

Aire na Gaeltachta gan Ghaeilge

Is mór an masla don Ghaeltacht go bhfuil Aire Gaeltachta roghnaithe ag Bertie Ahern, nach bhfuil a dóthain Gaeilge aici le déileáil le pobail na Gaeltachta ná le pobal labhartha na Gaeilge, trí mheán na Gaeilge. Ní raibh gíog ná míog as na heagraíochtaí Gaeilge, mar is gnáth, faoin masla seo — an masla is mó a thug aon rialtas ó bunaíodh an stát do lucht labhartha na Gaeilge.

Gheall Fianna Fáil sa Mhanifesto Ollthoghcháin mar seo leanas:

Go gcuirfear Oifig nua Stáit ar bun — Oifig Ombudsman na Gaeilge — chun go mbeadh an ceart dlíthiúil agus an deis laethúil ag pobal na Gaeilge a gcuid gnó a dhéanamh trí Ghaeilge leis

an Stát, leis na húdaráis áitiúla agus le fondúireachtaí poiblí.

Níl ciall ar bith leis an ngeallúint seo mura bhfuil an tAire a bheas freagrach as é a chur i bhfeidhm ná a hOifig in ann gnó a dhéanamh trí Ghaeilge leis na hinstitiúdaí Gaeilge agus Gaeltachta atá faoina cúram. An bhféadfadh sé tarlú gur faoi Oifig an Aire, is mó a bheadh gearáin dhá ndéanamh le Ombudsman na Gaeilge?

Cheap an Rialtas deireannach bean óg ó Ghaillimh gan Ghaeilge ar Bhord na Gaeilge anuraidh. Bhí sé de ghrásta ag an mbean óg éirí as láithreach tar éis cruinniú amháin. Ba chóir do Shile DeValera sampla na mná sin a leanacht agus éirí as a hAireacht. É sin nó ba

chóir do Bhertie Ahern Aireacht eile a thabhairt di, nach dteastaíonn Gaeilge lena comhlíonadh. Níl sí in ann an jab, atá tugtha di, a dhéanamh gan Ghaeilge. Ní féidir glacadh leis an leithscéal “níl an Ghaeilge chomh maith aici is ar mhaith léi í a bheith”.

Tá neart daoine éirimiúla fuinniúla le togha na Gaeilge i measc Teachtaí Dála Fhianna Fáil, as a bhféadfai Aire Ealaíon, Oidhreacht, Gaeltacht agus Oileán a roghnú. An fhad is atá Aire gan Ghaeilge sa phost, ní féidir bheith dóchasach go bhfuil Bertie Ahern ná Fianna Fáil dáiríre faoi Chearta Teanga, in ainneoin an méid a deir Éamonn Ó Cuív in agallamh san eagrán seo.

Ní Neart go Cur le Chéile

Is minic caint faoin méid eagraíocht Gaeilge atá ann, go leor daoine fostaithe acu, gan mórán toradh ar a gcuid oibre. Go deimhin is deacair smaoineamh ar aon rud mór a bhain na heagraíochtaí céanna amach le scór bliain. Grúpa beag éifeachtach a d'oibrigh go díograiseach taobh amuigh dena heagraíochtaí Gaeilge a chuir faoi ndeara don rialtais TnaG a chur ar an aer. Cearta Sibhialta na Gaeltachta i gConamara ba chúis le bunú Raidió na Gaeltachta.

Ach ní faoi mí-éifeacht na neagraíochtaí Gaeilge atá an t-eagarfhocal seo ach faoi na heagraíochtaí forbartha agus na heagraíochtaí pobail atá ag obair “ar son na Gaeltachta” agus “le pobal na Gaeltachta a chur chun cinn” anseo i gConamara. Tá siad ann agus go leor acu agus is maith ann iad.

Tá na Comharchumainn ann le fada agus is éasca a thuiscint céard tá ar bun acu. Tá siad bunaithe ar an bpobal i ngach cás le coiste bainistíochta tofa óna baill. Tá baint acu leis an bpobal a mbíonn siad ag deileáil leis chuile lá.

Ach céard faoi Pléaráca, Meitheal Forbartha na Gaeltachta, Cumas agus Muintearas. Go minic ní bhíonn a fhios ag an bpobal céard tá ar siúl acu. Níl aon pháirtíocht réadúil ag an bpobal iontu. Tá suas le tríocha duine fostaithe lánaimsearach ag na heagraíochtaí seo agus iad ag obair go crua agus go díograiseach. Tá *computers* acu, innill fótócópála, agus treallamh den scoth acu. Ach an bhfuil mórán i ndáiríre dhá bhaint amach acu? An bhfuil na fadhbanna atá ag cur bac ar fhorbairt Chonamara dhá réiteach? Nó an bhfuil siad ag mún in aghaidh na gaoithe leis an airgead stáit agus an t-airgead Eorpach atá curtha ar fáil dóibh.

Sé bun agus barr an scéil go bhfuil an ceantar siar ó Chasla ag cailliúnt daonra, ag cailliúnt seirbhísí agus ag cailliúnt dóchais i gcónaí. Níl aon fheabhas suntasach tagaithe ar Ros Muc, Camus, na hOileáin, Cill Chiaráin de bharr obair na neagraíochtaí forbartha seo.

An mbainfi níos mó amach dá mbeadh comhoibriú agus comhthuis-

cint níos fearr eatarthu? Is minic iad ag trasnaíl a chéile, amhail is go raibh siad i gcoimhlínt le chéile. Is annamh a roinntear eolas ar a chéile. Nach bhfuil sé thar am fóram a bhunú ag a bhféadfaí cur le chéile ar son Gaeltacht Chonamara Theas le guth aontaithe amháin faoi droch sheirbhísí atá sa gceantar; faoin bealach a gcaitear le seandaoine; faoin easpa córais taistil; faoin mbealach a bhfuil RnG ag athrú i dtreo raidió náisiúnta na Gaeilge; faoi neamart TnaG ó thaobh clúdach a dhéanamh ar imeachtaí pobail sa Ghaeltacht; faoi cheist mhór na Gaeilge; faoi na ceantacha speisialta caomhnaithe; faoi éagothromaíocht fostaithe agus infheistíochta sa Ghaeltacht agus faoin iliomad fadhb eile nach bhfuil aon dream ag labhairt amach fúthu.

Dá mbeadh chomhthuisceant aontaithe ag na heagraíochtaí forbartha agus ag na coistí pobail; dá mbeadh comhoibriú níos fearr eatarthu, d'fhéadfadh glór láidir a bheith ag an nGaeltacht seo, a gcaithfi éisteacht leis.

An tAire Stáit

Éamonn Ó Cuív T.D.

ag caint le Donncha Ó hÉallaithe

Achoimre ar agallamh a thug Éamonn Ó Cuív T.D. do Dhonncha Ó hÉallaithe, tús Meán Fómhair. Labhraíonn sé faoi na cúraimí atá air mar Aire Stáit sa Roinn Ealaíon, Oidhreacht, Gaeltacht agus Oileáin; faoin méid atá leagtha amach aige le déanamh faoi stádas na Gaeilge; faoi theorannacha na Gaeltachta; faoi mhíchothromaíocht forbartha i gConamara; faoin mbealach a bhfuil RnG agus TnaG ag cliseadh ar phobail na Gaeltachta agus faoi roinnt nithe eile.

Donncha: Cén freagracht go díreach a bheas ort mar Aire Stáit sa Roinn Ealaíon, Oidhreacht, Gaeltacht agus Oileáin.

Éamonn: Bhuel is dócha gurb é an bealach is simplí lena chur ná go mbeidh na freagraíochtaí ar fad orm a bhíodh ar Aire na Gaeltachta cheana, sé sin maidir le cúrsaí na Gaeilge agus cúrsaí na Gaeltachta. Beidh freagracht orm freisin i dtaobh na n-oileán, nach oileáin Gaeltachta iad. I gcás Árainn, bheidh freagracht orm i leith farantóireachta, rud nach mbíodh faoi Roinn na Gaeltachta. Thairis sin beidh baint agam le cúrsa craolacháin Gaeilge, sé sin TnaG agus RnaG, agus freisin beidh mé ag comhoibriú le mo chol ceathrar maidir le cúrsaí na gceantacha oidhreacht agus caomhnaithe.

Donncha: Bhí tú an-ghéar ar an rialtas deireannach mar gheall ar an mbealach a raibh an Ghaeltacht báite taobh istigh de Roinn mhór nua agus go mba chóir go mbeadh Roinn na Gaeltachta mar Roinn aisti féin. An mar sin a bheas?

Éamonn: Bhuel, ní mar sin go baileach a bheas. Beidh an Roinn Ealaíon, Oidhreacht, Gaeltacht agus Oileáin ann, agus níl sé mar a dúirt muid a bheadh sé roimh an toghchán.

Donncha: Cén fáth?

Éamonn: Bhuel, sin cinneadh a rinne an Taoiseach. É sin ráite, is dócha go bhfuil sé thar a bheith soiléir go bhfuil freagraíochtaí faoi leith an-chinnte leagtha ormsa i dtaobh na Gaeltachta 's i dtaobh na Gaeilge...

Bhíodh mise thar a bheith casaoideach agus b'fhacthas dom go raibh an ghné Ghaeltachta agus an ghné Ghaeilge ag lagú ó thaobh cúrsaí airgid agus ó thaobh stádaí de agus nach raibh sé le feiceáil ag an bpobal mar aonad faoi leith taobh istigh den Roinn. Tá i gceist agam go mbeidh sé fíor-shoiléir cá bhfuil an chuid den Roinn atá ag feidhmiú trí mheán na Gaeilge agus atá bainteach leis an nGaeilge, agus cá seasann sé ar ceisteanna áirithe.

Donncha: Céard a chiallaíonn an